

Trine Arlund Hass og Sine Grove Saxkjær (udg.):

Cæsar – manden og myten.

256 s. Aarhus Universitetsforlag 2020. Kr. 299,95.

anmeldt af Chr. Gorm Tortzen

Lad det være sagt straks: Denne bog er fremragende formidling af historien om en af de helt centrale skikkelser i Roms historie, kendt af alle, men studeret af få – her i landet i hvert fald i de sidste 50 år.

Bogen består af 11 selvstændige kapitler skrevet af danske filologer, historikere og arkæologer, og jeg må derfor indskrænke mig til en oversigt over bogens indhold og et par bemærkninger i denne anledning. Efter en introduktion af de to udgivere følger tre litterære indgange til manden og myterne om ham: (2) Henriette van der Blom: *Cæsar og Cicero i Rom*, (3) Per Methner Rasmussen: *Forfatteren Cæsar* og (4) Carsten Hjort Lange: *Cæsars krige og triumfer*. Hvis man nærmer sig Cæsar og hans forfatterskab for første gang (og det er tydeligvis målgruppen), er det et godt sted at begynde, men kapitlerne bringer ikke så meget nyt. Det gør derimod de følgende arkæologiske kapitler (5) *Cæsars Rom*, hvor Sine Grove Saxkjær bl.a skriver om de nye udgravninger på Cæsars Forum og den danske deltagelse heri. Hun eftersporer i denne forbindelse de ret få bygninger i nutidens Rom, som kan føres tilbage til byggeaktiviteterne, før Augustus leverede sin berømte marmorby. Her spiller Pompejsteatret en ikke uvæsentlig rolle – jeg kan dog ikke rigtig forstå beregningen på side 93, hvorefter teatret ville have kostet 20 årslønninger for en romersk soldat, hvis denne havde fået lønforhøjelse til fire sesterts. Det ville da være ekstremt billigt, hvis det var sandt.

I efterskriften afsløres det i øvrigt af Jan Kindberg Jacobsen og Rubina Raja, at hele bogprojektet er faktisk et af 'formidlingstiltagene', som udspringer af en række fondsstøttede projekter, hvoraf udgravningerne og projektet *Vores Cæsar: Gaius Julius Cæsars danske reception* udgør hovedhjørnestenene, kan man forstå. Det ville have været godt at vide inden side 229. Samme forfattere har skrevet (6) *Cæsar og hans portrætter – Magtens subtile repræsentationer*, der undersøger propagandasiden af Cæsars virke og dens indflydelse på senere kejserkult ud fra nye og spændende synsvinkler. (7) Anne Marie Nielsens *Cæsar og Kleopatra* behandler veloplagt den ægypt-

tiske dronnings ikonografi både i samtidige (forherligende og negative) fremstillinger og i populærkulturens mere eller mindre fantasifulde senere tildigtninger. (8) Jesper Majbom Madsens *Cæsar i historieskrivningen* afslutter den antikhistoriske del af bogen. Kapitlets undertitel er *Tyrannen eller den visionære statsmand*, og her trækkes linjerne op til en flere hundrede år gammel og til tider voldsom diskussion, der i al væsentlighed afspejler diskussionsdeltagernes politiske ståsted i den tid, de lever i. – I alle kapitler har billedredaktøren sørget for nye og spændende illustrationer, der hele tiden bringer antikken og receptionen af den sammen på en meget vellykket måde. Også kortmaterialet er glimrende.

De tre sidste kapitler er entydigt viet receptionen. Lars Kjær skriver (9) om *Cæsar i middelalderen*, hvor han med gode eksempler viser, at Cæsar både spillede en afgørende rolle (iflg. Rydårbogen skulle han have besøgt Danmark og have givet landet navnet *Dacia*) og det modsatte: I Saxos *Gesta Danorum* er Romerriget et fjernt land, mens alle heltegerningerne foregår her hos os selv. Marianne Pade stiller et i renæssancen (og vel til alle tider) kontroversielt spørgsmål (10): *Måtte de dræbe Cæsar?* og illustrerer det med eksempler fra især italienske renæssancetænkere og deres Cæsarbillede, der interessant nok er lige så forskelligt som nutidens. Trine Arlund Hass slutter af med et interessant og nyt overblik i (11) *Cæsar i Danmark*, hvor danske forfatteres omtale af myternes og historiens Cæsar er både overraskende og til tider ganske underholdende, fx den gamle travet om, at Cæsar skulle være født ved *sectio cæsarea*, som selveste Sophus Claussen trækker af stalden.

Bogen afsluttes med kortfattede *Ordforklaringer, termer og begreber* og en nyttig *tidslinje*, som går fra Romulus og Remus til *Assasin's Creed* 2007–.

Cæsar – manden og myten er videnskabsformidling, når det er bedst. Med de mange forfattere kan det ikke undgås, at der er en del gentagelser, som man måske tydeligst opdager, når man læser bogen i ét stræk. Den er nok bedre egnet til bidder. Én ting bedes fremtidige udgivere af lignende værker dog tage under overvejelse: Af en eller anden grund er forlag skrækslagne ved at udgive bøger med fodnoter, når der er tale om formidling. Jeg tror, det er et dogme, som ingen tør betvivle rigtigheden af. Synspunktet trænger til en grundig revurdering. I denne bog er referenceproblemet løst fint med bibliografier efter hvert kapitel, men de mange henvisninger til klassisk litteratur er med et uheldigt lån fra naturvidenskabelig praksis sat ind i teksten i parenteser,

hvilket dels gør læsningen besværlig, dels gør henvisningerne svære at finde senerehen.
Det må kunne gøres mere elegant en anden gang.